УДК 338.48:37(477)(075.8)
Жужевич В.О.[1], Шелеметьєва Т.В.[2]
[1] студ. гр. ГФ-212 НУ «Запорізька політехніка»
[2] д-р. екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

В.О.Жужевич, Т.В. Шелеметьєва

Інклюзивний туризм, який забезпечує доступність туристичних послуг для осіб з інвалідністю, людей похилого віку, сімей з дітьми та інших маломобільних груп, є важливою складовою сучасного туристичного ринку та соціальної політики держави [1]. В умовах повномасштабної війни в Україні спостерігається суттєве зниження загальної туристичної активності через руйнування інфраструктури, обмеження транспортного сполучення, зростання безпекових ризиків та економічні труднощі. Одночасно виникає нагальна потреба у створенні безпечного та доступного середовища для внутрішніх мандрівок маломобільних груп, що дозволяє забезпечити їхнє право на відпочинок, культурний розвиток і соціальну інтеграцію.

Основними складовими інклюзивного туризму є фізична та технічна доступність, соціальна інтеграція та емоційна підтримка туристів. Йдеться про створення безпечного, комфортного та сприятливого середовища для людей із різними фізичними, психологічними та сенсорними особливостями. Це передбачає не лише облаштування інфраструктури та забезпечення зручностей, але й надання психологічної підтримки, врахування індивідуальних потреб та прояв поваги до різноманіття учасників подорожей [2].

На сьогодні інклюзивний туризм в Україні розвивається фрагментарно, без комплексної державної стратегії та системного підходу до забезпечення безбар'єрності туристичних об'єктів і послуг. Відсутність узагальнених даних про стан інклюзивної інфраструктури, стандартизації послуг та регіональних практик обмежує можливості планування ефективної політики підтримки цієї сфери, особливо в умовах воєнного часу.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного аналізу стану інклюзивного туризму в Україні, виявлення основних проблем його функціонування під час війни та визначення перспектив його розвитку в післявоєнний період.

Військові дії призвели до руйнування туристичної інфраструктури, обмеження транспортного сполучення та закриття значної частини регіонів для відпочинку та подорожей. Це негативно позначилося на можливостях осіб з обмеженими фізичними, сенсорними або когнітивними здібностями подорожувати, оскільки вони потребують додаткової безбар'єрної інфраструктури та безпечного середовища.

Незважаючи на це, у деяких відносно безпечних регіонах країни спостерігається поступове впровадження інклюзивних практик: облаштування пандусів, адаптація санітарних вузлів, створення доступних туристичних маршрутів та інформаційних матеріалів для маломобільних груп. Водночас відсутність системного державного регулювання, єдиних стандартів та комплексної стратегії розвитку інклюзивного туризму обмежує його масове впровадження. Сучасний стан характеризується фрагментарністю ініціатив, активністю окремих громадських організацій та приватного сектору, а також підвищеним запитом на розвиток безпечних, доступних і адаптованих туристичних послуг.

Навіть в умовах війни в Україні в окремих регіонах вже відбувається поступове впровадження інклюзивних практик, спрямованих на забезпечення доступності туристичних послуг для всіх категорій населення. Це підтверджує наявність позитивних змін у сфері інклюзивного туризму, хоча загалом рівень доступності все ще потребує подальшого розвитку. Так, наприклад, у Львівській області тривають ініціативи зі створення доступних туристичних маршрутів, наприклад, проєкт доступної екскурсії у Стрийський парк передбачає фізичну доступність для людей на візках та враховує потреби людей із порушенням зору чи слуху, включаючи легкі для читання тексти, аудіогіди й переклад у мову жестів [3].

Отже, інклюзивний туризм в Україні залишається перспективним напрямом, проте його повноцінний розвиток у воєнний час потребує координації державної політики, підвищення безбар'єрності інфраструктури та соціальної підтримки мандрівників з різними потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Трохимець О. І., Шелеметьєва Т. В. Концептуальні положення розвитку інклюзивного туризму: сталий розвиток та економічна складова. *Роль та значення індустрії туризму й гостинності у розвитку територій, громад, держави* : монографія. Львів, 2022. С. 200–211. URL : https://fakultet.site/data/monograph2022.pdf (дата звернення: 02.03.2026).

2. Шелест Є. О., Шелеметьєва Т. В. Інклюзивний туризм як соціокультурний аспект та перспективний засіб реабілітації. *Формування сучасних концепцій управління туризмом та ресторанним бізнесом в умовах парадигми сталого розвитку* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., Запоріжжя, 5 груд. 2024 р. Запоріжжя, 2024. С. 267–274.

3. Стрийський парк стане першим простором для інклюзивного туризму у Львові URL : https://rubryka.com/2025/05/25/stryjskyj-park-stane-pershym-prostorom-dlya-inklyuzyvnogo-turyzmu-u-lvovi/ (дата звернення: 02.03.2026).